

Nettomaahanmuutto nolla – pitkän aikavälin laskelma

1. Johdanto

Tässä muistiossa esitetään skenaariolaskelmia muuttoliikkeen vaikutuksista väestön määrään ja työllisyyteen sekä TyEL-menoihin ja maksuihin Nopola (2019) raportin pohjalta.¹

Nopola (2019) sisältää useita erilaisia skenaarioita muuttoliikkeestä. Tämän muistion kannalta kiinnostavia ovat skenaariot, joissa nettomaahanmuutto on 25 000, 15 000 tai 5 000 ihmistä vuodessa. Näissä kussakin skenaariossa muuttoliikkeen rakenteen oletetaan olevan keskenään samanlaista vastaten havaintoja maahan ja maasta muuttaneista jaksolla 2013–2017. Eri ryhmien työllisyysasteet, työtulojen tasot, muuttoalttiudet ym. seikat on pyritty ottamaan huomioon kattavasti.

Aiemmin raportoitujen lisäksi tässä muistiossa esitetään yksi uusi skenaario. Kyseisessä skenaariossa nettomaahanmuutto on nolla vuodesta 2020 vuoteen 2085. Tämä nollaskenaario on luotu alkuperäisen raportin skenaarioiden lukumäärien ja euromäärien lineaarisena ekstrapolointina. Kolmen aiemmin julkaistun skenaarion yksityiskohtaisempi tarkastelu osoitti, että lineaarinen ekstrapolointi on hyvinkin tarkka tapa laajentaa aiempia tuloksia.

Maan rajat ylittävä muuttoliike ja sen vaikutukset Suomen väestöön ja talouskehitykseen on moniulotteinen ilmiö. Tässä muistiossa taloudelliset vaikutusarviot rajoituvat TyEL-järjestelmän menoihin ja maksuihin.

Maahanmuuton laajemmat julkistaloudelliset vaikutukset ovat selvästi monimutkaisempia kuin vaikutukset eläkemenoihin ja maksuihin. Maahanmuuttaja kuten kantaväestönkin edustaja on tyypillisesti monien julkisrahoitteisten etuuksien saaja sekä maksaja. Tuoreessa raportissa Alho ym.² päätyvät tulokseen, jonka mukaan maahanmuutolla olisi merkittävä positiivinen vaikutus julkisen talouden rahoituskelliselle kestävyydelle. Muuttajien koulutustaustalla tai muilla ominaisuuksilla ei tulosten mukaan olisi sanottavaa merkitystä julkistaloudellisten vaikutusten näkökulmasta.

2. Väestö ja työllisyys

Tämän muistion väestöskenaarioista ”nettomuutto 15 000” on Tilastokeskuksen vuoden 2018 väestöennusteen mukainen. Muissa skenaarioissa on käytetty muutoin Tilastokeskuksen ennustetta pohjalla, mutta nettomuuton määrää on

¹ Nopola Tuija ”Skenaariolaskelmia muuttoliikkeen vaikutuksista eläkejärjestelmän kestävyyteen” ETK:n raportteja 09/2019

² Alho, Juha, Kangasharju, Aki, Lassila, Jukka & Valkonen, Tarmo (3.2.2023). ”Maahanmuutto ja työvoiman riittävyys – taloudellisten vaikutusten arviointia” ETLA Raportti No 132

muutettu. Suomesta poismuuttaminen on kussakin eri skenaariossa samalla tasolla. Suomeen muuttamisen volyymit vaihtelevat skenaarioiden välillä.

Vuonna 2019 syntyneiden määrä oli 45 tuhatta henkilöä. Nettomuuton vaihtelut eri skenaarioiden välillä ovat siis merkittäviä määrällisesti verrattuna maassa syntyvien henkilöiden määriin.

Väestön määrä supistuu pitkällä aikavälillä kaikissa skenaarioissa lukuun ottamatta 25 000 henkilön nettomuuton skenaariota. Jo vuonna 2050 väestön kokonaismäärässä on miljoonan henkilön ero nettomuutto 25 tuhatta ja nettomuutto nolla skenaarioiden välillä. Vuoteen 2085 mennessä tämä ero on paisunut runsaaseen kahteen miljoonaan ihmiseen (taulukko 1).

Työikäisten (15–64-vuotiaat) väestöosuus muodostuu sitä korkeammaksi mitä suurempaa nettomuutto on. Huomionarvoista on, että korkeimman nettomuuton skenaariossa työikäisen väestön osuus supistuu pitkällä aikavälillä selvästi (taulukko 2). Työllisten väestöosuus on kuitenkin sitä matalampi, mitä korkeampi nettomuutto eri skenaarioissa on (taulukko 3). Tämä tulos on seurausta maahan muuttavien matalista työllisyysasteista.

	2019	2030	2040	2050	2060	2070	2085
Nettomuutto 25 000	5534	5736	5855	5924	5991	6073	6089
Nettomuutto 15 000	5534	5613	5603	5532	5448	5370	5147
Nettomuutto 5 000	5534	5490	5350	5140	4905	4668	4205
Nettomuutto 0	5534	5428	5224	4944	4633	4316	3734

Taulukko 1. Väestön määrä eri skenaarioissa, tuhatta ihmistä

	2019	2030	2040	2050	2060	2070	2085
Nettomuutto 25 000	61,9	60,6	60,1	59,3	57,9	56,5	54,9
Nettomuutto 15 000	61,9	60,3	59,7	58,5	56,9	55,3	53,3
Nettomuutto 5 000	61,9	60,1	59,1	57,6	55,6	53,8	51,1
Nettomuutto 0	61,9	59,9	58,9	57,1	54,9	52,9	49,5

Taulukko 2. Työikäisten (15–64-vuotiaat) väestöosuudet, prosenttia

	2019	2030	2040	2050	2060	2070	2085
Nettomuutto 25 000	42,7	42,2	42,0	41,8	40,9	39,9	38,5
Nettomuutto 15 000	42,7	42,4	42,4	42,3	41,5	40,7	39,4
Nettomuutto 5 000	42,7	42,7	42,8	42,8	42,3	41,7	40,7
Nettomuutto 0	42,7	42,8	43,1	43,2	42,8	42,4	41,6

Taulukko 3. Työllisten väestöosuudet, prosenttia

3. TyEL:n palkkasumma, menot ja maksut

Suurempi nettomuutto kasvattaa TyEL:n palkkasummaa. Tämän seurauksena menot ja maksut suhteessa palkkasummaan jäävät sitä matalammiksi, mitä suurempaa nettomuutto on. Skenaariossa ”nettomuutto nolla” TyEL:n meno- ja maksuprosentit muodostuvat huomattavan korkeiksi. (Taulukot 4-6).

Maahanmuuton (kuten muidenkin tekijöiden) vaikutusta työeläkkeiden rahoitukseen on hyvä katsoa myös toisesta näkökulmasta. Työeläke karttuu ansiotyöstä ja ansiotyön perusteella maksetaan työeläkemaksuja. Jos ja vain jos, eläkejärjestelmän keräämän maksutulon arvo ylittää samoista ansioista karttuvan eläketurvan arvon, rahoitus vahvistuu. Maahanmuuton lisäys vahvistaa eläketurvan rahoitusta vain, jos rahan aika-arvio huomioiden maahanmuuttajilta kerätään enemmän maksutuloa kuin heille maksetaan eläkkeitä.³

Taulukoissa 4-6 esitettävät TyEL:n skenaariot pohjautuvat keskeisiltä osiltaan ETK:n vuoden 2019 pitkän aikavälin laskentaraaporttiin.⁴ Syksyllä 2022 julkaistiin uudet laskelmat. Niissä TyEL:n menoprosenttia koskeva ennuste ei muuttunut oleellisesti. Sen sijaan ennuste tulevasta maksusta aleni lähinnä oletettua korkeampien toteutuneiden sijoitustuottojen vuoksi. Vaikka perusskenaario päivitetäisiin, muuttoliikkeen vaikutus tuloksiin olisi jokseenkin taulukoissa 4-6 esitetyn mukainen.

	2019	2030	2040	2050	2060	2070	2085
Nettomuutto 25 000	59,3	71,1	84,7	99,0	113,4	129,7	156,1
Nettomuutto 15 000	59,3	70,2	82,1	94,2	105,7	118,4	137,2
Nettomuutto 5 000	59,3	69,2	79,4	89,4	98,1	107,1	118,4
Nettomuutto 0	59,3	68,7	78,1	87,0	94,2	101,5	108,9

Taulukko 4. TyEL:n palkkasumma mrd. € vuoden 2017 hintatasossa

	2019	2030	2040	2050	2060	2070	2085
Nettomuutto 25 000	26,0	27,3	26,2	26,3	28,7	31,0	33,5
Nettomuutto 15 000	26,0	27,7	27,0	27,5	30,4	33,0	36,3
Nettomuutto 5 000	26,0	28,1	27,9	28,9	32,3	35,6	40,0
Nettomuutto 0	26,0	28,3	28,3	29,6	33,4	37,0	42,4

Taulukko 5. TyEL-meno prosenttia palkkasummasta

	2019	2030	2040	2050	2060	2070	2085
Nettomuutto 25 000	24,4	24,5	23,9	23,8	25,5	27,3	28,3
Nettomuutto 15 000	24,4	24,8	24,6	24,8	26,7	28,7	30,1
Nettomuutto 5 000	24,4	25,1	25,4	25,9	28,2	30,5	32,6
Nettomuutto 0	24,4	25,3	25,8	26,5	29,0	31,5	34,2

Taulukko 6. TyEL-maksu prosenttia palkkasummasta

³ Sama pätee vakuutettavan palkkasumman kasvuun ylipäätään.

⁴ Tikanmäki ym. ”Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2019” ETK:n raportteja 2/2019